

กระทู้ถามที่ ๔๗๖/ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังต่อไปนี้

ในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัล การติดต่อสื่อสาร การทำธุรกรรมทางการเงิน รวมถึงการใช้งานสื่อมีเดียต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทกับประชาชนอย่างแพร่หลาย ที่ผ่านมามีปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจำนวนมาก มีการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อประชาชนต้องสูญเสียทรัพย์สิน ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำลายเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ถือได้ว่าเป็นผู้มีความเสี่ยงสูงที่จะตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพที่มาในรูปแบบการหลอกลวงทางออนไลน์ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อได้ง่าย เนื่องจากมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอ มักถูกหลอกให้ลงทุนว่าจะได้ผลตอบแทนสูงเป็นสิ่งจูงใจและตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพที่หลอกลวงทางโทรศัพท์ในการทำธุรกรรมและการซื้อสินค้าในรูปแบบออนไลน์ โดยอาชญากรมักจะหลอกล่อให้ผู้สูงอายุคลิกไปยังลิงก์ข้อมูลเพื่อส่งต่อไปยังเว็บไซต์ที่มีอันตรายทำให้เกิดการโจรกรรมข้อมูลที่สำคัญ ปัญหาดังกล่าวยังไม่มีการใดเพื่อมาช่วยเหลือและป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุโดยตรง จึงขอเรียนถามว่า รัฐบาล มีนโยบาย มาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุหรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ณัฐชา บุญไชยอินสวัสดิ์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน

กรุงเทพมหานคร

คำตอบกระทู้ถามที่ ๔๗๖/ร.

ของ นายณัฐชา บุญไชยอินสวัสดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชน กรุงเทพมหานคร
เรื่อง การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ

ข้าพเจ้า นายวรารุช ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ ขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความสนใจ ดังนี้

คำถาม

รัฐบาล มีนโยบาย มาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุหรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

คำตอบ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอเรียนว่า มีนโยบาย มาตรการ
และแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ดังนี้

๑. แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) โดยเป็นกรอบ
และแนวทางปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุของประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๒
(พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๕) รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทอันจะก่อให้เกิด
การบูรณาการแผนในทุกระดับ และนำไปสู่การขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุและการรองรับสังคมสูงวัย
ของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างบูรณาการ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้าน
เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ สภาพแวดล้อม การเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม
อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม โดยมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม
ทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ดังนี้

๑.๑ แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๑ เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ มาตรการ ๓
ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้เท่าทันและสามารถเลือกใช้ประโยชน์จาก
สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อที่ ๓.๒ ส่งเสริมการให้ความรู้และพัฒนาทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ
และใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีแนวปฏิบัติในการเพิ่มทักษะและความสามารถ
ในการวิเคราะห์สื่อ เลือกรับสื่อ และใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างเหมาะสม โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก
ได้แก่ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงวัฒนธรรม และหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วม
ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑.๒ แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๒ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
มาตรการ ๓ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสังคม ข้อ ๓.๒ ส่งเสริมการจัดการสื่อสารสนเทศ
เพื่อผู้สูงอายุ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) ส่งเสริมการผลิตสื่อสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุรุ่นต่าง ๆ
- ๒) สร้างความรู้เท่าทันสื่อให้แก่ผู้สูงอายุ
- ๓) เพิ่มศักยภาพชุมชนให้สามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผู้สูงอายุและสมาชิกในชุมชน ตลอดจนมีการจัดตั้งกลุ่มในชุมชนที่จะดูแลจัดการกับสื่อที่ไม่ปลอดภัย
ให้แก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในชุมชน โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ
โทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) และกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และ
หน่วยงานที่รับผิดชอบร่วม ได้แก่ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กรมประชาสัมพันธ์ องค์กร
นอกภาครัฐ หรือ NGO สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ

**๒. มติสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติรองรับสังคมสูงวัย ปี ๒๕๖๖ เรื่อง การบูรณาการ
ที่มีประสิทธิภาพรองรับสังคมสูงวัย** โดยได้นำข้อมูลความเห็นของประชาชนมาปรับปรุงแก้ไข
จนเกิดเป็นนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักที่ให้ผู้สูงอายุและทุกภาคส่วน
ได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้อย่างสมานฉันท์เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับชาติ/พื้นที่/ปฏิบัติการ
ผ่านกลไกคณะทำงาน โดยได้กำหนดเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม
ทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ และได้สื่อสารถ่ายทอดนโยบายสู่ประชาชน ในระเบียบวาระที่ ๓
เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการรองรับสังคมสูงวัย ที่ได้มีมติให้ดำเนินการยกระดับ
ความสามารถในการเข้าถึง การใช้งาน และการตระหนักถึงภัยคุกคามจากเทคโนโลยีและแพลตฟอร์ม
ดิจิทัลของผู้สูงอายุ โดยให้หน่วยงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมให้มีการยกระดับการเข้าถึงเทคโนโลยี ความสามารถในการใช้งาน และตระหนักถึง
ภัยคุกคามที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลของผู้สูงอายุ รวมถึงการให้คำปรึกษา
ในการใช้งานกรณีที่ได้รับความสะดวกจากการถูกล่อลวงทางด้านเทคโนโลยี

๓. การดำเนินงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ซึ่งมีภารกิจในการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ให้สังคมเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมของประชากรทุกช่วงวัยให้เข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพ พัฒนารูปแบบแนวทางการส่งเสริมการใช้ศักยภาพผู้สูงอายุ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเอง เสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการอยู่ร่วมกันกับคนทุกวัยในสังคม ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมกับหน่วยงาน องค์กร เครือข่าย และชุมชน พัฒนาความรู้ ทักษะของผู้สูงอายุ เพื่อมุ่งให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและขยายผลสู่การปฏิบัติ จึงได้ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนในสังคมสื่อสารได้อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อของผู้ไม่หวังดีในกระบวนการสื่อสาร ได้แก่

๓.๑ **หลักสูตรสูงวัยรู้ทันสื่อ** เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนในสังคมสื่อสารได้อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ไม่ให้เกิดเป็น “เหยื่อ” ของผู้ไม่หวังดี ในกระบวนการสื่อสาร การรู้ทันสื่อมีหลักการสำคัญ ๔ ข้อ ได้แก่ ๑) การรู้จักและเข้าถึงสื่อ ผู้รับสารสามารถเลือกใช้สื่อได้ตามที่ต้องการ ๒) การวิเคราะห์ทำความเข้าใจสื่อ ผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจหรือตีความข้อมูลที่สื่อส่งมาได้ ๓) การประเมินผลกระทบจากสื่อ ผู้รับสารสามารถประเมินผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบได้ และ ๔) การใช้สื่ออย่างปลอดภัย ผู้รับสารสามารถใช้ข้อมูลนั้นต่อไปอย่างปลอดภัย เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ มีทักษะด้านการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทันและสามารถเฝ้าระวังสื่อได้ ผ่านคำสำคัญ “หยุด คิด ถาม ทำ”

หยุด : เพื่อตั้งสติก่อนตัดสินใจใด ๆ เมื่อได้รับสื่อ

คิด : คิดถึงประโยชน์ หรือโทษที่อาจได้รับการใช้สื่อ

ถาม : เน้นการหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยถามจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

ทำ : ตัดสินใจอย่างรู้เท่าทัน และรับผิดชอบ

๓.๒ **หลักสูตรอุ่นใจไซเบอร์** เป็นหลักสูตรสื่อกลางในการปลูกฝังและเสริมทักษะความฉลาดทางดิจิทัลผ่าน ๔ Professional Skill Model หรือ 4P ๔ป ที่ครอบคลุมทักษะ คือ ๑) Practice ปลูกฝังให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างถูกต้องและเหมาะสม ๒) Personality แนะนำการปกป้องความเป็นส่วนตัวบนโลกออนไลน์ ๓) Protection เรียนรู้การป้องกันภัยไซเบอร์บนโลกออนไลน์ และ ๔) Participation รู้จักการปฏิสัมพันธ์ด้วยทักษะและพฤติกรรมสื่อสารบนโลกออนไลน์อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสูงวัยรู้ทันสื่อและหลักสูตรอุ่นใจไซเบอร์ ไปยังโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย

จำนวน ๓,๓๗๗ แห่ง และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ จำนวน ๒,๒๑๘ แห่ง ซึ่งหลักสูตรทั้ง ๒ หลักสูตร จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มความปลอดภัยในการใช้ชีวิตท่ามกลางเรื่องราวข่าวสารที่มีความคลุมเครืออยู่ตลอดเวลา การรู้ทันและเฝ้าระวังสื่อของผู้สูงอายุจะเป็นผลให้สังคมไทยเป็นสังคมสูงวัยที่เปี่ยมไปด้วยพลังแห่งสติ และการเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

๓.๓ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้ร่วมดำเนินกิจกรรม “สร้างภูมิคนไทยรู้ทันปัญหาออนไลน์” (1212 ETDA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการป้องกันภัยออนไลน์ ที่มีความซับซ้อนและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล และการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้สามารถเรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินชีวิตมีประสิทธิภาพ มั่นคง ปลอดภัย พร้อมทั้งพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัลให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์รู้เท่าทัน ภัยคุกคามออนไลน์ ซึ่งกำหนดจัดกิจกรรมในพื้นที่ จังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครพนม จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดแพร่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลำปาง จังหวัดสระแก้ว จังหวัดพะเยา และจังหวัดนครราชสีมา

๔. การประชุมคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ที่ประชุมได้มอบหมายให้หน่วยงาน จำนวน ๖ หน่วยงาน ได้แก่ ๑) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ๒) กองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) ๓) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๔) สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ๕) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และ ๖) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมดำเนินการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ในสังคมสูงวัย (Cybercrime) รวมทั้งประชาสัมพันธ์ความรู้ให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อรู้เท่าทันภัยทางไซเบอร์